

Бойко А. С.,
аспірантка кафедри філософії, Криворізький
державний педагогічний університет (Україна,
Кривий Ріг), shpilevaya.anastasiya@gmail.com

МОВА ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН «ТРЕТЬОГО СВІТУ»

Мета статті – розглянути мову як фундаментальний феномен «третього світу» К. Поппера. Проаналізовано неточність у класифікації Дж. Серля щодо онтологічно суб'єктивного статусу всіх ментальних фактів та запропоновано усунути її за допомогою звернення до концепції «третього світу» К. Поппера. Обґрунтовано інституціональний статус мови, її функції як соціального інституту та важливість для виникнення та існування інших соціальних інститутів. Здійснено спробу з'ясувати, до якого світу К. Поппера відноситься мова; встановлено її приналежність до всіх трьох світів, в тому числі і до «третього світу», та фундаментальне значення для його виникнення та існування. Застосовано наступні методи дослідження: діалектичний, аналітичний, критичний, моделювання, порівняльний.

Ключові слова: мова, концепція «трьох світів», соціальний інститут.

У попередньому дослідженні «Сучасні філософські концепції соціальних інститутів» [7] ми розглянули сучасні філософські концепції соціальних інститутів С. Дюркгейма, Т. Парсонса, Т. Веблена, Д. Норта та Дж. Серля та порівняли їх принципові положення. З'ясувалося, що досліджувані філософи, окрім Дж. Серля, розглядаючи систему соціальних інститутів в суспільстві, характеризують її як систему установок та правил, що регулюють поведінку суб'єктів та забезпечують відносну сталість та збереження суспільства: організовують, формалізують та спрощують діяльність людей, здійснюють на суспільство моральний вплив (С. Дюркгейм); визначають та регулюють правильну поведінку акторів, спрямовану на задоволення тих чи інших потреб, а також забезпечують єдність членів суспільства та безперервний зв'язок поколінь (Т. Парсонс); змінюючись, забезпечують еволюцію та розвиток суспільства (Т. Веблен); складаючись з формальних та неформальних обмежень, регулюють поведінку особистостей (Д. Норт). Але при цьому походженню соціальних інститутів, формуванню системи установок та максим, що до них належать, приділяється, на нашу думку, недостатньо уваги.

Дж. Серль у роботах «The Construction of Social Reality» [3] та «Making the Social World» [2] намагається пояснити, з чого саме складається і як утворюється соціальний інститут, що було докладно розглянуто у наших дослідженнях «Сучасні філософські концепції соціальних інститутів» [7] та «Концепція факту Дж. Серля» [4]. На його думку, соціальний інститут утворює сукупність інституціональних фактів, що «завжди мають вигляд конститутивного правила виду «Х вважається Y в контексті С» [3, с. 46]; в свою чергу, існування таких фактів можливе лише завдяки мові – фундаментальному соціальному інституту, що робить можливим комунікацію між людьми та надає їм змогу приписувати об'єктам, суб'єктам чи явищам функції, які вони не можуть виконувати лише за рахунок своїх фізичних властивостей.

Розглянувши теорію соціальних фактів та соціальних інститутів Серля, можна звернути увагу на значущу неточність. Так, Серль розподіляє всі факти на грубі фізичні та ментальні. Грубі фізичні факти є онтологічно об'єктивними, тобто не залежать від наявності спостерігача та особливостей його сприйняття, а ментальні –

онтологічно суб'єктивними, тобто залежать від даних факторів. Власне, підвидом ментальних фактів є і інституціональні, сукупність яких і утворює соціальні інститути. Але соціальні інститути не можуть бути зведені лише до ментальних фактів, що існують лише у свідомості спостерігача, будь-якої мислячої істоти. Вони, безумовно, створюються людьми, тобто мають суб'єктивне походження, але надалі не залежать від їх втручання в такій мірі.

Так, порівняймо ментальний, соціальний та інституціональний факт. Ментальні факти, наприклад, «Мені холодно» або «Мені подобається читати Дж. Лондона» цілком залежать від свідомої істоти, є онтологічно та епістеміологічно суб'єктивними. Соціальні факти («Зараз ми слухаємо лекцію», «Собаки грають з дітьми»), що обов'язково включають елемент колективної інтенціональності, тобто спрямованості кількох свідомих істот на один і той самий об'єкт, суб'єкт або явище, також є онтологічно суб'єктивними, але можуть бути як епістеміологічно суб'єктивними («Нам не подобається новий колега»), так і об'єктивними (наприклад, «Ми граємо у футбол зараз»). Інституціональні факти також онтологічно суб'єктивні, тобто сформульовані людьми, адже приписування статусної функції – це процес, властивий лише людині як свідомій, мислячій істоті. Але після того, як сукупність інституціональних фактів склалася у інститут і була визнана колективно, вона отримує епістеміологічно об'єктивний статус. Так, наприклад, інститут влади, заснований ще до нашої ери, не потребує впевненості окремих людей у своєму існуванні для того, щоб існувати.

Втім Серль зазначає, що його ієрархічна класифікація не включає деякі види фактів, зокрема математичні [3, с. 122]. На нашу думку, вдало доповнює класифікацію Серля і долає цю неточність концепція «трьох світів» К. Р. Поппера, вперше викладена ним під час семінару у Лондонській школі економіки у 1960 р. У 1967 р. він зробив доповідь «Epistemology Without a Knowing Subject» на Третньому Міжнародному конгресі з логіки, методології та філософії науки у Амстердамі, яка пізніше ввійшла до складу роботи «Objective Knowledge: An Evolutionary Approach» як 3 глава. На думку Поппера, існують три світи [1, с. 211]: перший («world 1») – світ речей або фізичних об'єктів, другий («world 2») – світ суб'єктивного досвіду та третій («world 3») – світ тверджень самих по собі («statements in themselves»); об'єктивного змісту мислення, змісту наукових ідей [5, с. 25]; теоретичних систем, проблем, проблемних ситуацій, критичних розмірковувань, станів дискусій або критичних суперечок [6, с. 109]; у широкому сенсі – всіх продуктів людського розуму, таких як інструменти, інститути та твори мистецтва [1, с. 218]. При цьому перший та другий і другий та третій світи можуть безпосередньо взаємодіяти між собою, але взаємодія першого та третього можлива лише за умови, що посередником між ними виступає другий світ [1, с. 215]. Як приклад Поппер наводить втілення теорії в фізичному об'єкті – книзі: книга, щоб бути прочитаною, потребує і людського розуму, і наявності в собі теорії самої по собі («theory in itself») [1, с. 216]. Так, теорії самі по собі впливають на розум та досвід людини, яка перетворює фізичний світ навколо неї. А взаємодія

з предметами та явищами фізичного світу впливає на суб'єктивний досвід людини, яка формулює теорії, що набувають об'єктивного змісту і включаються до третього світу.

Об'єкти, що включені до різних світів, мають різний онтологічний статус. Так, об'єкти першого світу онтологічно об'єктивні, тому що не залежать від наявності свідомих істот. Об'єкти другого світу онтологічно суб'єктивні, оскільки залежать від наявності свідомих істот: якщо зникає свідомі істота, зникає і весь належний їй суб'єктивний досвід.

Визначити онтологічний статус об'єктів третього світу більш складно. Безперечно, всі його складові є продуктом людського розуму [1, с. 217], але надати їм суб'єктивного онтологічного статусу не можна з деяких причин: по-перше, будь-яке знання, що було сформульоване і записане у вигляді твердження, теорії, гіпотези тощо, вже не вимагає існування свідомої істоти і може існувати без пізнаючого суб'єкта [6, с. 442–443]. Так, Поппер наводить два уявні експерименти [6, с. 441]: в першому з них знищено всі суб'єктивні знання (що належать до другого світу), машини та знаряддя праці, але бібліотеки та можливість вчитися і засвоювати нову інформацію залишилися. Дійсно, в даному випадку людство, доклавши деяких зусиль, матиме можливість відновити втрачене, оскільки матиме доступ до об'єктів третього світу – об'єктивного знання.

Даний приклад ілюструє, що складові третього світу дійсно мають не суб'єктивний, а об'єктивний характер: вони продовжують існування, навіть коли всі свідомі суб'єкти втратили знання про них. Для цього їм достатньо бути сформульованими у вигляді текстової або графічної інформації; так, Поппер визначає теорію саму по собі як «абстрактне повідомлення, закодоване, наприклад, в книзі, що декодується нами в процесі читання» [1, с. 215]. Як бачимо, наявність дешифратора–свідомої істоти після створення об'єкту третього світу не є обов'язковою: «щоб належати до третього світу об'єктивного знання, книга повинна (в принципі, в можливості) мати здатність бути осягнутою (дешифрованою, зрозумілою або «пізнаною» ким-небудь» [6, с. 451]. Важлива саме наявність такої можливості та письмове свідчення, за допомогою якого знання об'єктивується поза внутрішнім світом свідомих суб'єктів.

Другий уявний експеримент [6, с. 441] полягає у тому, що знищені ще й усі бібліотеки, що не дає нам змоги реалізувати здібність до навчання. Всі знання можна лише відновити, відкрити заново, проходячи той самий шлях, який вже пройшли наші попередники. Даний приклад доводить, що всі складові третього світу повинні мати деяке матеріальне відображення – наприклад, графічний запис. Коли вони його отримують, то їх онтологічний статус змінюється із суб'єктивного на об'єктивний.

Розглядаючи дані уявні експерименти, стає зрозуміло, що для існування третього світу необхідна мова як кодова, або знакова система. Для існування першого світу вона не потрібна, адже фізичні об'єкти та явища існують об'єктивно і незалежно від свідомих істот. Для існування другого світу мова потрібна, адже мисленнєві процеси, що складають світ суб'єктивного досвіду, можуть відбуватися як за допомогою образів,

так і за допомогою вербальних конструкцій. Але вона не необхідна абсолютно: наприклад, малюки, що взагалі не володіють мовою, або дислектики, що мають порушення вищих психічних функцій, мислять здебільшого образами. Це не заважає їм отримувати суб'єктивний досвід, який відноситься до другого світу.

Лише для складових третього світу абсолютно необхідне існування мови. Поппер стверджує [1, с. 212–213], що для того, щоб мати можливість обговорювати та критикувати об'єктивні думки, необхідно «формулювати їх в більш–менш безперервній (особливо лінгвістичній) формі» [1, с. 212–213]. Так, під безперервною формою можна розуміти власне текст, формулу, умовні позначення, піктограми, більш або менш детальні зображення, фотокартки, нотні знаки тощо – будь-який засіб, що дозволяє передати інформацію найбільш повно. Головний критерій – «формулювати так ясно, щоб я міг критично розглянути його (об'єкт третього світу – А. С. Бойко) з усіх сторін» [1, с. 212].

Сам Поппер надає перевагу письмовій формі перед усною, а друкованої – перед письмовою [1, с. 213]; на нашу думку, найважливіше – щоб формулювання теорії дозволяло декілька разів звертатися до інформації у незмінному вигляді. Наприклад, усний переказ не відповідає заявленим критеріям, оскільки робить неможливим кількаразове звернення до однієї і тієї самої інформації: під час усного переказу весь час з'являтимуться нові деталі, відтінки значень, може змінюватися самопочуття та настрої оповідача тощо. Але якщо записати усний переказ інформації на диктофон, він відповідатиме заявленим критеріям: інформація залишатиметься у незмінному вигляді і буде доступною до вивчення скільки завгодно разів.

Таким чином, мова як система знаків, як код абсолютно необхідна для існування третього світу. Більш того: Поппер зазначає, що без мови (а точніше – без дескриптивної та аргументативної¹ функції мови) взагалі неможливе навіть виникнення третього світу: «хоча третій світ не ідентичний світу лінгвістичних форм, він виникає разом з аргументативною функцією мови, тобто є побічним продуктом мови» [6, с. 477].

Чи можна визначити, до якого світу К. Поппера відноситься мова? На нашу думку, на дане питання немає однозначної відповіді. По-перше, мова відноситься до першого світу: звуки усного мовлення, письмові позначки, рухи, що складаються у дактильну азбуку тощо, безперечно, існують у фізичному світі, можуть бути збереженими та відтвореними. По-друге, мова належить до другого світу: це доводить суб'єктивний досвід використання мови та особистий зміст, що мовець вкладає у певні слова та вирази. По-

¹ Поппер вважає [6, с. 121], що мова виконує дві найважливіші нижчі та дві найважливіші вищі функції. До перших, які властиві і мовам тварин, він відносить функцію самовираження (вираження фізичного або психічного стану) та сигналізації (передача інформації з метою здійснення впливу). До найважливіших вищих функцій Поппер відносить дескриптивну (опис об'єктів, суб'єктів, станів, ситуацій) та аргументативну (критика описів згідно з їх істинністю, змістом та правдоподібністю), що властиві лише людським мовам. На його думку, саме розвиток вищих функцій мови призвів до формування людського розуму, логічного мислення та раціональності.

третє, вона безпосередньо співвідноситься і з третім світом: як кодова система, що забезпечує існування об'єктів третього світу. Мова в цьому сенсі – деякий набір знаків, які комбінують мовець для досягнення певної мети.

Крім того, мова входить до складу третього світу, оскільки є соціальним інститутом. Вона виконує найважливіші функції соціальних інститутів, на які звертали увагу Є. Дюркгейм, Т. Парсонс, Т. Веблен, Д. Норт, Дж. Серль та багато інших дослідників: інтегративну, регулятивну, комунікативну, відтворення суспільних відносин. Так, завдяки комунікації, що відбувається за допомогою мовних засобів, можливо взаєморозуміння та взаємне узгодження інтересів та потреб, що є необхідним для існування суспільства та взаємодії його членів. Також комунікація у її різних проявах сприяє формальній (за допомогою законів, наказів, інструкцій, приписів, постанов, стандартів) та неформальній (за допомогою моральних норм і законів, традицій, забобонів, обрядів, не закріплених законодавчо, але прийнятих у конкретному суспільстві або його групі правил поведінки) регуляції функціонування суспільства. Завдяки усній та писемній комунікації відбувається закріплення норм та правил, культурних надбань, наукових знань та передача їх від покоління до покоління. Більш того, мову можна назвати фундаментальним соціальним інститутом, тому що її існування не залежить від інших соціальних інститутів. Щоб відбувалася комунікація за допомогою усного чи писемного мовлення, немає необхідності ні в економічних інститутах, ні в соціальних, ні в інститутах влади тощо. А всі інші інститути не можуть існувати як об'єктивовані сутності без того, щоб бути кодифікованими у усній чи писемній формі – тобто, без мови.

Характеризуючи соціальні інститути, варто додати, що вони, як і інші об'єкти третього світу Поппера – це не абстрактні, не умовні, а об'єктивно існуючі сутності. Вони створюються людьми, виникають у свідомості окремих суб'єктів, поширюються та узагальнюються у суспільстві, а через деякий час, коли певний спосіб дій чи мислення усталюється, про нього з'являються письмові свідчення, починають існувати об'єктивно, незалежно від тих, хто їх створив. Цей факт можна порівняти з будинком: так, він збудований людиною, але стоїть він вже без участі людини. Наприклад, інститут шлюбу був створений людьми; у різних країнах, у різних народів він може несуттєво або суттєво відрізнятись. Але загальний принцип законного поєднання двох (або більше) осіб у сім'ю залишається незмінним. На даний момент інститут шлюбу не залежить від того, чи думають про нього або чи визнають його інші свідомі істоти: його неможливо скасувати. Більш того: якщо зникнуть всі люди, залишаться письмові свідчення, що затверджують інститут шлюбу: записи у книгах реєстрації громадянського стану, штампи, обручки, фотокартки, дослідження, в яких описувалися ті чи інші особливості інституту шлюбу, що принципово дозволять відновити знання про такий інститут.

Те саме стосується інших інститутів: грошей, власності, держави, науки, релігії тощо. Вони можуть відрізнятись у різних народів, їх можуть не визнавати

окремі члени суспільства або суспільні групи, але це не заважає їм існувати як усталеній формі існування суспільства. Соціальні інститути мають онтологічно суб'єктивне походження, тобто створені людьми; але, отримуючи суспільне визнання та кодуючись у матеріальних предметах або символах, продовжують існувати об'єктивно. Немає жодного соціального інституту, під час існування якого не залишалося би будь-яких матеріальних свідочств, хоча б записів, навіть якщо йдеться про інститути, що регулюють духовні потреби суспільства – наприклад, інститут релігії або виховання. Інститут релігії кодується у сакральних текстах та предметах, фото– та відеофіксації релігійних актів, численних текстах, присвячених різним аспектам релігії тощо. Існування інституту виховання підтверджують тексти, присвячені теоретичним та практичним аспектам цього процесу, документація, присвячена реалізації цього процесу в навчальних закладах, фото– та відеофіксація лекцій, присвячених вихованню та власне виховних актів тощо. Враховуючи вищесказане, можна дійти висновку, що соціальні інститути належать до третього світу завдяки мові: саме вона забезпечує об'єктивацію соціальних інститутів.

Отже, на нашу думку, мова є фундаментальним феноменом третього світу з декількох причин. По–перше, існування третього світу взагалі стало можливим у тому числі завдяки достатньо високому рівню розвитку вищих функцій мови (deskриптивної та аргументативної), оскільки вони здійснили великий вплив взагалі на людський інтелект та зокрема на раціональне логічне мислення. Так, тварини, птахи, комахи здатні до об'єднання у групи та колективних дій, що призводить до існування соціальних фактів (наприклад, колективне полювання хижаків). Але створювати соціальні факти та соціальні інститути вони не можуть: це можливо лише за умови колективного приписування статусної функції, тобто наділення об'єкта, суб'єкта чи явища функцією, які він не може виконувати лише за рахунок власних фізичних властивостей. Таке приписування можливе лише при достатньому рівні розвитку логічного мислення.

По–друге, лише внаслідок існування мови можливе існування третього світу як сукупності об'єктивного знання, незалежного від свідомих істот. Так, щоб деяка проблема або теорія могла отримати об'єктивний онтологічний статус, вона має бути зашифрованою, закодованою, принципово здатною до дешифрування та декодування іншими. У випадку, якщо б не існувало писемного мовлення, розвиток людства значно ускладнився та сповільнився б. Якщо б не існувало мови взагалі, тобто навіть усного мовлення, він був би принципово неможливим.

По–третє, лише внаслідок розвитку вищих функцій мови можливі операції з сутностями, що утворюють третій світ – критика, аргументація тощо. Головний зміст третього світу, на думку Поппера – це наукові ідеї та теорії, робота з якими була б неможливою за відсутності розвиненої мови.

Отже, мова – це складний, комплексний феномен, який має основоположне значення для розвитку вищих психічних функцій та когнітивних здібностей

людини. Виникнення об'єктів третього світу взагалі та соціальних інститутів зокрема можливе завдяки здатності людини як свідомої мислячої істоти здійснювати різні мисленнєві операції та мові як засобу здійснення та запису результатів таких операцій, а також засобу спілкування між різними людьми. Таким чином, мова створює соціальні інститути і одночасно сама є фундаментальним соціальним інститутом, який має вкрай важливе значення для існування третього світу.

Список використаних джерел

1. Popper Karl. Unended Quest: An Intellectual Autobiography / K. Popper. – Taylor and Francis e-Library, 2005. – 315 p.
2. Searle John R. Making the Social World / J. R. Searle. – Oxford University Press, 2010. – 208 p.
3. Searle John R. The Construction of Social Reality / J. R. Searle. – Penguin Books, 1995. – 241 p.
4. Бойко А. С. Концепція факту Дж. Серля / А. С. Бойко. – Актуальні проблеми духовності: зб. наукових праць / Ред.: Я. В. Шрамко (друкується). – 13 с.
5. Поппер К. Р. Логика и рост научного знания. Избранные работы. Составление, общая редакция и вступительная статья д.ф.н., В. Н. Садовского / К. Р. Поппер. – М.: Прогресс, 1983. – 604 с.
6. Поппер К. Р. Объективное знание. Эволюционный подход. Пер. с англ. Д. Г. Лахути. Отв. ред. В. Н. Садовский / К. Р. Поппер. – М.: Эдиториал УРСС, 2002. – 384 с.
7. Шпильова А. С. Сучасні філософські концепції соціальних інститутів / Шпильова А. С. – Актуальні проблеми духовності: зб. наукових праць / Ред.: Я. В. Шрамко. – Кривий Ріг: КДПУ, 2016. – Вип.17. – С.238–247.

References

1. Popper Karl. Unended Quest: An Intellectual Autobiography / K. Popper. – Taylor and Francis e-Library, 2005. – 315 p.
2. Searle John R. Making the Social World / J. R. Searle. – Oxford University Press, 2010. – 208 p.
3. Searle John R. The Construction of Social Reality / J. R. Searle. – Penguin Books, 1995. – 241 p.
4. Boiko A. S. Konceptija faktu J. Searle / A. S. Boiko. – Aktualni problemy dukhovnosti: zb. naukovykh prac / Red.: Y. V. Shramko (drukuetsya). – 13 s.
5. Popper K. R. Logika i rost nauchnogo znaniia. Izbrannye raboty. Sostavlenie, obshchaia redaktsiia i vstupitelnaia statia d.f.n., V. N. Sadovskogo / K. R. Popper. – M.: Progress, 1983. – 604 s.
6. Popper K. R. Obiektivnoe znanie. Evoliutsionnyi podkhod. Per. s angl. D. G. Lakhuti. Отв. ред. V. N. Sadovskii / K. R. Popper. – M.: Editorial URSS, 2002. – 384 s.
7. Shpylova A. S. Suchasni filosofski koncepciji socialnykh instytutiv / Shpylova A. S. – Aktualni problemy dukhovnosti: zb. naukovykh prac / Red.: Y. V. Shramko. – Kryvyj Rih: KDPU, 2016. – Vyp.17. – S.238–247.

Boiko A. S., postgraduate student of the Department of Philosophy, Kryvyi Rih State Pedagogical University (Ukraine, Kryvyi Rih), shpilevaya.anastasiya@gmail.com

Language as the fundamental phenomenon of the «third world»

The purpose of the article is to consider language as the fundamental phenomenon of the K. Popper's «third world». Author analyzes the inaccuracy in the J. Searle's classification about the ontologically subjective status of all mental facts and proposes to eliminate it by addressing to the K. Popper's concept of the «third world». It is substantiated the institutional status of the language, its functions as a social institution and the importance for the emergence and existence of other social institutions. It is made an attempt to find out which K. Popper's world language belongs to; is established its affiliation to all three worlds, including the «third world», and the fundamental significance for its occurrence and existence. The following research methods are applied: dialectical, analytical, critical, modeling, comparative.

Keywords: language, concept of «three worlds», social institute.

* * *

УДК 008:130.2:791.4:004.5:316.772.5

Ворожейкін Є. П.,
аспірант кафедри культурології, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), e.vorozheykin@gmail.com

ЭКРАН ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ВІЗУАЛЬНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ДОСВІДУ

Здійснено дослідження екрану, як засобу формуючого новий культурний досвід. На основі теорії семіосфери Ю. Лотмана визначено сутність екрану як інформаційної границі. Екран є границею через яку формується візуальний спосіб подачі і сприйняття інформації. Визначено, що особливість екранного зображення полягає у візуальній динамічності образів, на основі внутрішньо чи поверхнево екранного руху. Цей принцип допомагає екрану бути ефективним у здійсненні впливу на людське життя. На основі історичного розвитку екранних медіа проаналізовані основні види екрану. У статті визначено, що екранна культура формується через актуалізацію людиною унікальних особливостей різних видів екрану: реалістичності, віртуальності, псевдоприсутності, інтерактивності, одночасно масовому і індивідуальному сприйняттю, формування власного часового сприйняття, залученню людини у внутрішній простір екрану і поєднання екрану із повсякденним життям.

Ключові слова: екран, екранна культура, кінематограф, телебачення, відео арт, відеоігри, комп'ютер, смартфон.

Людське життя залежить від реалії зовнішнього світу, а тому підпадає під вплив тих культурно-історичних процесів, що існують у певний період часу, у тому числі і процесів технічного розвитку. Зв'язок між людиною і технікою є взаємодіючим. Людина створює технічні засоби, а вони у свою чергу змінюють принципи її існування, формуючи базовий рівень культури. Нові технологічні досягнення здійснюють значний вплив на всю людську цивілізацію, визначаючи вектор її розвитку. Особливу роль у цьому аспекті відіграють медіа. Під «медіа» розуміються не лише засоби масової інформації, як часто вважають. До них відносяться, також, такі засоби як: мова, годинник, комікс, книга, фотографія, телефон, кіно і т.д. Їх об'єднуючим фактором є те, що вони вносять істотні зміни у спосіб життя і світосприйняття людини. Сьогодні значний вплив на динаміку соціокультурних процесів, здійснює такий медіа, як екран. У сучасній соціальній комунікації, опосередкованій новими технологіями, поняття екрану стає домінантою сприйняття. Екран трансформувавшись протягом декількох століть вносив зміни у людське життя формуючи власну екранну культуру. Щоб зрозуміти значення екранної культури, потрібно проаналізувати особливості екрану, як технічного засобу. Адже не будь-який технічний винахід створює культурний резонанс. Щоб це сталося техніка повинна виходити за межі своєї первинної функціональності, не тільки реалізовувати потребу, але створювати у економічному та у культурно плані новий запит.

Екран – явище багатоаспектне і тому представлене дослідженнями у різних галузях науки, таких як: культурологія, медіа археологія, філософія, теорія кіно і т.д. Ця сфера представлена роботами таких науковців як: К. Разлогов, Л. Манович, М. Маклуен, Л. Туроу, О. М. Орлов, Е. Хухтамо, Ч. Гір, Ж.–Ж. Вуненбургер, З. Кракауер, К. Метц, А. Базен, О. Аронсон, Ю. Арабов, Ж. Делез, У. Еко та ін. Дані дослідження у своїй більшості аналізують екран, частково, розглядаючи окремі її аспекти, репрезентовані різними технічними засобами: кінематографом, телебаченням, відеоіграми і т.д. Всі ці технічні засоби відносяться до екранної культури. Екран створює екранну культуру і тому аналіз